

طرح درس

۱. عنوان درس: علوم و فنون در دوران اسلامی

۲. شماره درس: ۴۱۰۵۳۲۷

۳. تعریف: باستان شناسی به مثابه ی یک علم فراگیر که برای نیل به اهدافش در پیوند با سایر علوم انسانی و علوم تجربی و پایه تعریف میگردد، حوزه های مختلف زیستی انسان را شامل می گردد. برخورداری از علم و فنون در طول حیات فرهنگی انسان یکی از شاخصه های مهم زندگی بشر است که شناخت روند تحولات آن امری اجتناب ناپذیر است. بدین جهت یکی از راهکارهای شناخت جامعه دوران اسلامی شناخت و آگاهی یافتن از علوم و فنون این بازه زمانی در قلمرو اسلامی است.

۴. منابع

- گزیده منابع دست اول (فارسی و عربی) الف: در رده بندی علوم و اسلام و علوم، ب- نوشته های برخی دانشمندان در حوزه علوم و فنون، ج- از انواع کتابشناسی
- آرام، احمد (به اهتمام)، علم در اسلام، تهران، سروش، ۱۳۶۶
- احمدیوسف حسن و دانالد هیل، تاریخ مصور تکنولوژی اسلامی، ترجمه نادر موفقیان، انتشارات علمی و فرهنگی
- اذکایی، فهرست ماقبل الفهرست، آثار مکتوب ایرانی پیش از اسلام، بخش اول، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۵
- اذکایی، فهرست ماقبل الفهرست، آثار مکتوب ایرانی پیش از اسلام، بخش دوم، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی استان قدس رضوی، ۱۳۷۸
- اولیری، ذلیسی، انتقال علوم یونانی به عالم اسلامی، ترجمه احمد آرام، چاپ دوم، تهران، مرکز نشر دانشگاهی،
- بریتکالین، ا- رنان، تاریخ علم کمبریج، ترجمه حسن افشار، تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۱
- بورکهارت، تیتوس، نجوم کهن در آموزه های ابن عربی، ترجمه لیلا کبریچی - مهدی حبیب زاده، تهران، مولی ۱۳۹۳
- بیکر من، هنینگ و دیگران، علم در ایران و شرق باستان، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران، قطره، ۱۳۸۴
- پورجوادی، نصر الله- وسل، ژبوا، تاریخ علم و صنعت و ابزار علمی در ایران از قرن چهارم تا سیزدهم هجری قمری، مجموعه مقالات دومین همایش بین المللی علم در ایران، ۱۹-۱۷ خرداد ۱۳۷۷، تهران، مرکز نشر دانشگاهی و انجمن ایرانشناسی فرانسه، ۱۳۸۲
- تقی زاده، سید حسن، تاریخ علوم در اسلام، تهران، فردوس، ۱۳۷۹
- جعفریان، رسول، مقالاتی درباره مفهوم علم در تمدن اسلامی، تهران، نشر علم، ۱۳۹
- روزنتال، فرانتز، میراث کلاسیک اسلام، ترجمه علیرضا پلاسید، تهران، طهوری، ۱۳۸۵
- زاوش، محمد، کانی شناسی در ایران قدیم، جلد اول و دوم، چاپ دوم، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۵
- صفا، ذبیح الله، تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی تا اواسط قرن پنجم، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۶
- محبی، پرویز، فنون و منابع در ایران، مقدمه ای بر تاریخ تکنولوژی و کاربرد مواد در ایران از قرن اول تا سیزدهم هجری قمری، ترجمه آرام قریب تهران، نشر اختران، ۱۳۸
- نبی پور، ایرج، پیش درآمدی بر تاریخ پزشکی خلیج فارس، بوشهر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی، بوشهر، ۱۳۸۶
- نجم آبادی، محمود، تاریخ طب در ایران پس از اسلام، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۶
- وسل، ژبوا، دایره المعارف های فارسی، ترجمه محمد علی امیر معزی، تهران، توس، ۱۳۶۸

- Nasr, S. H., *Islamic Science, World of Islam Festival*, 1976
- Al-Hassan- Hill, Donald R., *Islamic Technology, an Illustrated History, Paris, Unesco, Cambridge-Londo-New York, Cmabridge University Press*, 1987
- Hill, Donald R., *Islamic Science and Engineering, Hill, Donald R., Edinburgh, Edinburgh, University Press*, 1993
- Vezel, Z., *Beikbaghban, H. Etal, La science dans le monde iranien à l'époque islamique, Téhéran, IFRI*, 1998

۵. **اهداف:** این درس بر آن است تا با مروری بر پیشینه تحقیقات در حوزه تاریخ علوم و فنون، تحول رویکردها و روش شناسی آن، و بررسی نقاط قوت و ضعف و نتایج و فرضیات ارائه شده تاکنون در مورد سهم فرهنگهای مختلف در این زمینه، با رویکردی باستان شناختی و بر اساس شواهد فرهنگی پیشینه های گسترش علوم و روند انتقال آن را با بررسی نقش فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی در تاریخ علوم و فنون بازبشناساند.
۶. **تعهدات دانشجو:** مشارکت در مباحث مطرح شده و مشخص کردن موضوع تحقیق پیرامون مباحث مرتبط و ارائه جامع
۷. **پیش نیازها***
۸. **شیوه محاسبه نمره:** حضور و مشارکت در مباحث درسی و ارائه تحقیق جامع ۱۵ نمره و ۵ نمره امتحان پایان دوره

مجید منتظرظهوری
استاد درس

تقویم آموزشی درس علوم و فنون دوران اسلامی

عنوان بحث	هفته / جلسه
آشنایی با پیشینه تحقیق در زمینه تاریخ علوم و فنون و بررسی تحول رویکردها و روش شناسی	اول
منبع شناسی	دوم
آشنایی با مفاهیم و تعاریف حوزه مطالعات تاریخی علوم و فنون	سوم
روش ، بررسی و طبقه بندی پهنه های طبیعی و فرهنگی و مواد باستان شناختی برای پژوهش در زمینه تاریخ علم و فناوری	چهارم
آشنایی با چرخه انتقال دو سویه علوم و فنون بین شرق و غرب	پنجم
تاثیر جهان ایرانی- جهان اسلامی بر روند انتشار و انتقال علوم و فنون و بررسی همه جانبه نگر بستر انتقال دانش	ششم
آشنایی با مواد فرهنگی در جهان ایرانی- جهان اسلامی به عنوان شاخص تولید علم و بکارگیری فنون	هفتم
مفهوم علم در تمدن اسلامی	هشتم
مفهوم علم در تمدن اسلامی	نهم
انتقال علوم یونانی به عالم اسلامی	دهم
تاریخ تکنولوژی و کاربرد مواد در ایران	یازدهم
تاریخ تکنولوژی و کاربرد مواد در ایران	دوازدهم
معماری و شهرسازی	سیزدهم
تاریخ طب در ایران پس از اسلام	چهاردهم
نجوم کهن	پانزدهم
جمع بندی و رفع اشکال	شانزدهم